

הצורך האחד והמיוחד*

יוסף קלוזנר

לעשות בתור "מומרים לתיאבון" מה שאין רוצים שיעשו בתור יהודים.

נשאר ארץ-ישראל. המוצא האחרון והתקווה האחרונה. ואולם אף כאן תכבד המלחמה עד מאד. שהרי אם בארצות אחרות אפשר עוד להשפיע לפעמים על-ידי ההוכחה, שהיהודים מביאים תועלת לארץ-מגוריהם, שהרי הם גורמים שפע כלכלי ל"עיקריים" ואינם נוטלים מהם כלום, לא תועיל ההוכחה זו בארץ-ישראל כלל וכלל: מנהיגי-הערבים (עד כמה שיש כאלה) טוענים, שאפילו אם היהודים מביאים שפע לארץ-ישראל אין "העם הערבי" רוצה בטובתו של שפע זה כלל מפני שעל-ידי כך נעשים היהודים מעט-מעט רוב בארץ; והרי אלמלא כך לא יבנה כאן הבית הלאומי לעולם ולא יהא כדאי לבזבז כוחות ענקיים על ארץ קטנה ושוממה. — המלחמה תהא, אפוא, קשה בארץ-ישראל לא פחות משהיא בארצות-הגלות, ואפשר, אף תכבד ממנה — בהבדל אחד: שבחוץ-לארץ המלחמה היא בעד קיום אנושי-אזרחי עלוב ובלתי-שלם ובלא תקווה לניצחון ממש, ואילו בארץ-ישראל המלחמה היא בעד קיום לאומי-מדיני הוגן ושלם ובתקווה מרובה לניצחון גמור.

ובכן — מלחמה קשה גם בגולה וגם בארץ. וכפי שאמרתי, המלחמה בארץ-ישראל תכבד יותר ויותר. אל-נא נשכח, שיש לנו כאן עסק עם אומה פרימיטיבית וקנאית, שהרבה והרבה "מעוררים ונוקפים" מכל המינים מזרזים אותה ומאמצים את ידיה להתנגדות עקשנית ותקיפה לכל פעולה יהודית בכל צורה שהיא מתוך שנאה ל"אויבי-המשיח" או ל"אויבי-הנביא", מתוך קנאה בהצלחתנו הכלכלית, מתוך פחד, שמא נהא הולכים ונעשים שליטים בארץ כשנגיע למדרגה של רוב-צבור בארץ קטנה ודלת אוכלוסים זו, וכיוצא באלו.

וההרס העולמי הכללי יכול לסחוף בשטף-זרמתו את העם התלוש, הבלתי-מחובר-לקרקע, או המחובר לקרקעו הלאומי רק מעט לעת-עתה, ולהביא עליו, חס ושלום, כליה

העולם כולו עומד בפני שעת-הכרעה, שאפשר תקבע את דמותה החדשה של האנושיות למשך מאות בשנים. מי שאינו מרגיש בזה אין לו חוש בשביל חידושים היסטוריים כבירים. דרדורי רעמים רחוקים ונצנוצי-בזקים על קצות-האופק מבשרים סערה איומה ומטרות-עוז. עוד מעט, עוד מעט ויתחוללו בעולם מהפכות ושינויים, שלא היו כמותם זה שנות-מאות הרבה ושאינן אנו מציירים אותם אף בדמיוננו. כמעט ודאי הוא, שתקופה אחת הולכת ומסתיימת לעינינו ותקופה חדשה הנה זה באה. דוגמת המאה הרביעית והחמישית לספירת-הנוצרים, שהעולם העתיק עדיין לא חלף בהן, אבל עמד לחלוף, והעולם החדש עדיין לא בא בהן, אבל קרוב היה לבוא. וגדולה ביותר תהא ההכרעה בעולם היהודי. אפילו העמים, שהם מחוברים לארצותיהם, לקרקע ההיסטורית שלהם, נתונים בסכנה בשעה הגדולה של הכרעה. וכמה מרובה סכנתו של עם מפוזר ותלוש מן הקרקע, שכמעט בכל ארץ וארץ הוא תופס מקום קטן מן הראוי בכמות ומקום גדול מן האפשר באיכות! —

ומיותר נעשה עם-ישראל בכל-מקום. תפקידו בתור מתווך נסתניים. או שאין צורך בתיווך (הקולקטיבים), הקואופרטיבים והקורפוראציות), או — שיש מתווכים קרובים ממנו אל הזקוקים לתיווך. הוא מוכרח אפוא, להיזקק לפרודוקטיביזציה — לפנות אל עבודת-האדמה והתעשייה. ואולם כאן שוב יהא מיותר: הרי האיכרים והפועלים "העיקריים" סובלים מחוסר-פרנסה וחוסר-עבודה — והיהודי יבוא להוסיף עליהם! — וכך תכבד מלחמת-הקיום על היהודי שבעתים. ואף הטמיעה לא תועיל: גרמניה ההיטלרית תהא דוגמה טובה גם לעמים אחרים וארצות אחרות שלא לתת ליהודים

* מאמר שפורסם בחוברת "ביתר" מס' 9, שנה ראשונה, חשון תרצ"ד, עורך: פרופ' יוסף קלוזנר, הוצאת יוסף אור M.A. וב.צ. נתניהו M.A.

גמורה גם בחוץ-לארץ, ששם נמצאים מיליונים של יהודים תלושים, וגם בארץ-ישראל, שבה יש רק רבבות של יהודים מחוברים לקרקע ההיסטורית. ובמצב נורא ואיום זה – מהו הצורך האחד והמיוחד שלנו?

– להיות חזקים !

שלטון אין לנו, ממלכה אין לנו. אבל כוחה של אומה בת ששה-עשר מיליון יכול להתגלות בצורות שונות.

להיות חזקים – פירושו הוא: להתגבר על הרפיפות הנפשית ועל החולשה, שהפחד גורר אחריו. להכיר בהכרה ברורה את הסכנה, להציץ לתוך התהום – ולא להיבהל ואף לא להתייאש. לגבר חיילים כגבורת-האויב ולהיות גדולים כגודל-הסכנה. והעיקר: לא להיות פשרנים ולהתרחק מוותרנות בלתי-מוצדקת.

ולהיות חזקים הוא, קודם כל, לשאוף לאחדות שבשלמות. חלילה לנו בשעת-הסכנה לחלק את נפשנו בין שתי תפיסות-עולם, לעשות קרע בנשמה הישראלית, שאפשר לא יתאחה לעולם. ניצחנו תמיד באחדות – התפיסה שלנו: אל אחד, עם אחד, לשון אחת, ארץ אחת ותקווה אחת. מעולם לא הודינו בשתי רשויות או באמונת-השילוש. מעולם לא חשבנו את האומה הישראלית למקובצת מקבוצות מדיניות או מכתות דתיות שונות. מעולם לא חשבנו, שהלשוניות המדוברות בפינו בעל-כורחנו הן לשונותינו הלאומיות, ושהארצות, שגלינו לתוכן בעל-כורחנו, הן מולדותינו הלאומיות. ושלמות זו צריכים אנו להמשיך בתוכנו. לא להתפייס למתבוללים, לא לוותר לממעטי-הדמות של הרעיון המדיני-הלאומי השלם ולא לעשות את הצינונות סניף לסוציאליזמוס, או לפאשיזמוס, או לאיזה "איסמוס" אחר שיהיה ! –

ולהיות חזקים הוא, קודם-כל, לא לעשות כלום, שיכול להחליש את כוחנו, – כוח לאומי זה, שאנו צריכים לו כל-כך לשם מלחמה באויבנו המרובים והאכזרים. ולפיכך חלילה לנו כיום לתת מקום בתוכנו למלחמת-מעמדות. חלילה לנו לעשות את האומה הנרדפת והמדולדלת נלחמת מלחמת-פנים בשעה שהיא מוכרחת כל-כך להלחם מלחמת-חוץ. ואם הפילוג למפלגות הכרח הוא מטעמים אידיאולוגיים ואין להימנע ממלחמות דעות מפלגתיות, נעשה כמתקנות שבאומות בעלות רגש של שמירת הקיום העצמי: תעבוד לה כל מפלגה על-פי דרכה, אבל במלחמת-הקיום של האומה תשתתפנה כל המפלגות כאיש אחד. לא עתה הזמן, שיאכל יהודי את בשר-חברו וימוץ את דמי-אחיו: יש די רעבים לבשר-כולנו ודי צמאים לדמי-כולנו. השונא הנאציסטי, או הקומוניסטי, או הקנאי הערבי, אינם מבחינים בין מפא"י לבין ריביזיוניסטן, בין ציוני כללי מקבוצה א' לבין זה שמקבוצה ב'. כולנו מוכרחים להגן על נפשנו – ואיך נלחם זה בזה באכזריות-חימה? – נלחם בדעות, אבל לא באנשים, נתנגד להשקפות מפסידות, לדעתנו, אבל לא שנא

ונישוך זה את זה כחיות טורפות. המלחמה בדעות, ההתנגדות להשקפות מחזקות את הרוח, ואולם שנאת-אחים ונשיכות-חברים מרופפות ומחלישות אותו, ואף משכיחות הן את הצורך האחד והמיוחד שלנו – לעמוד כחומה בפני השונא המשותף, שמלוא כל העולם הוא ואף בארץ הראה את ציפורניו ושיניו החדות בפרעות והפגנות והתנפלויות עתוניות גסות.

ולהיות חזקים – פירושו עוד: להבין ולהכיר את ערכם וחשיבותם של האמצעים, שיש בהם משום חיזוק. העמידה על הדעת בפוליטיקה הציונית, ההתמכרות הגמורה לבנין-הארץ, ההתנגדות המוחלטת לעבודה זרה וללשון זרה – כל אלו עלולות לחזק את הכוח הכללי של האומה הנלחמת על נפשה. ואמצעי של חיזוק, שאין כדוגמתו, הוא החינוך הלאומי השלם. ההשתדלות לחבב על הדור הצעיר את דוד מלך-ישראל, את החשמונאים – בני החורים היחידים בתקופה הארוכה של בית שני – יש בה משום חיזוק כוחנו במלחמת הקיום שלנו. הנה נמלאו בשנים הללו (תרצ"ב-תרצ"ה) אלף ושמונה מאות שנה למלחמת בר-כוכבא – חגי-זיכרון כמעט יחיד-במינו בתולדותיהן של האומות, – וכלום ידענו לחוג חג גדול ונפלא זה ולחזק ידיים רפות על-ידי מה שנטעים ונדגיש, שאנו כורעים בך לא לפני המנצח דוקה, אלא אף לפני מי שמסר את נפשו על החירות-הלאומית אף אם נשאר מנוצח? – ור' עקיבה, שלמרות מה שהיה הגדול שבחכמי-ישראל בדורו נעשה נושא-כליו של בר-כוכבא ונהרג על-חירות האומה וקדושת-התורה כאחת, – כלום ידענו לעשותו סמל ודוגמה למלחמתנו הכפולה כיום הזה? – והרי אין כחגיגות לאומיות לזכר גיבורי כוח ורוח כאלה עלולות לחנך דור בעוז-רוח ועלית-נשמה כאחד ! – דור דור וצרכיו. ולפיכך דור דור והאידיאליים שלו ודור דור והגיבורים שלו. כל דור ודור מעריך הערכה היסטורית חדשה את גבורי-העבר ואת ערכי-העבר. וכבר הגיעה השעה גם לנו, שנעריך את גיבורינו וקדושינו ואת ערכינו הלאומיים לפי רוח-זמננו. והרי שינוי-ערכים זה הולך ונעשה מעט-מעט מאליו, בלא שהרגשנו בו. הרוחניות הישנה שוב אינה מספקת את רוחנו. אין דורנו יכול למצוא חפץ במידות של ההכנעה והענוותנות, הסגפנות והצנועותנות, הפשרנות והוותרנות של הדורות הקודמים, מפני שכל אלו אינן כיום תריס בפני הפורענות הלאומית וכל אלו אינן באות לחזק בנו את הרגש של שמירת הקיום העצמי, שזולתו לא נעמוד בפני גורלנו האיום כיום. רק המידות הנבואיות, שיש בהן עוזו ואומץ ביחד עם חסד ורחמים, לאומיות עמוקה ביחד עם אהבת הבריות, "אל-נקמות" לרשעים ביחד עם "אל טוב וסלח" לשבי-פשע, – רק מידות אלו יש להן קיום-עולם. ואולם ה"רוחניות" מן המין הידוע, שריח של ימי-הביניים ביחד עם ריח של נצרות ובודהיזמוס נודף ממנה ושעדיין יש חושבים אותה ליסודה של תורת-המוסר הלאומית שלנו,

כחייל בצבא-ההגנה. צדק ומשפט צריכים להיות משאת-נפשנו ולא פשרנות וותרנות והכנעה. על צדק ומשפט חייבים אנו להלחם – ומלחמה כזו מחשלת את הכוחות של הגוף והנפש, מאזרת חיל, מגברת ומחסמת. אם לא – תקומה לא תהיה לנו בין האומות שבארצות-הגלות ותקומה לא תהיה לנו גם מפני שונאינו הנוצריים והמושלמיים בארץ-ישראל – עוד יבואו לעולם ימים יותר טובים. עוד יבוא הניצחון של המשפט והצדק. ואז יאיר גם לנו אור חדש, והאידיאלים הישנים-החדשים שלנו, שגם הנצרות והאיסלאם נחלו אותם מאתנו, אם גם בצורה אחרת, יתנו לנו אפשרות לשבת בשלום בארצנו, ואפשר, גם בחלק מארצות-פיזורנו ולטפח ולרבות אותם לטובתה של האנושיות כולה. ואולם הימים ההם עוד רחוקים הם. ועד שיבואו – אם אך רוצים אנו, שעמנו יזכה להם – צריכים אנו להסב את כל תשומת לבנו לצורך האחד והמיוחד שלנו כיום: לאותו חסון גופני ורוחני, שיתן לנו עוז ואומץ למלחמה בכל המתקוממים לנו ותקווה נטמנת לניצחון על כל הרוצים להאביד ולהשמיד אותנו מעל פני-האדמה.

זאת מצות התקופה החדשה, שהולכת ובאה לעינינו, וזאת תעודתנו כיום גם בארצנו וגם בארצות-פיזורנו. ■

– עבר זמנה ובטלה חשיבותה. כי היא גורמת לרכיכות של הגוף ולרפיפות של הנפש כאחת, – ואיך תעמוד לנו בשעת צרה ומצוקה כשעתנו? – לפני ארבעים שנה ויותר שר ביאליק: "מהיות כפיר בין כפירים אספה בין כבשים" – אבל אין עם-ישראל רוצה להספות כלל! ומה הנאה תהא לעולם אם עוד "כבשה" אחת "תספה עם כבשים"? – ארבעים שנה ויותר אני צופה ומביט אל הנעשה באומה הישראלית. וכל הימים עסקתי בערכים הרוחניים שלנו, וביחד עם זה – בעבודת-התחיה של האומה ובעבודת הבניין של הארץ. ורואה אני שכל אסוננו כיום הזה הוא – שאין אנו, הסופרים והעסקנים הלאומיים, רואים את השינויים המתהווים בעולם בכלל ובאומה הישראלית בפרט – ועדיין אנו מדשדשים על מקום אחד. דורנו "נסע ונגלה" – ואנו עומדים על מקומנו. על-כן עזב אותנו הדור, על-כן פסקנו מלהיות לו מורי-דרך ומאירי-נתיב. על צרכים הרבה אנו מדברים ואת "האחד לצורך" אין אנו מכירים. והרי הצורך האחד והמיוחד שלנו כיום הוא – לחסם את גופינו ואת נפשותינו ולעשותם ברזל! – מלחמה לנו – שלא ברצוננו ושלא בטובתנו – עם כל העולם כולו, – וכל אחד מאתנו חייב לראות את עצמו – ויהא אפילו הפאציפיסטן הכשר ביותר – כחייל: חייל בצבא-התחיה,

מי שאינו לומד את לקחי ההיסטוריה נדון לעבור אותם בשנית

ג'ורג' סנטיאנה